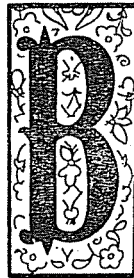

İlahiyat

Doç. Dr. İsmail
CERRAHOĞLU

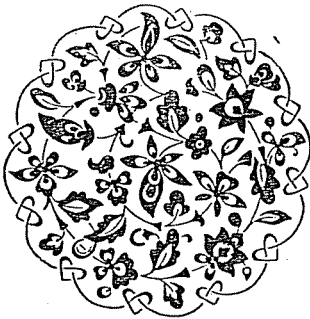
BÂTİNİLERİN TEFSİRDEKİ YERİ... (2)

BÂTİNİLERİN davetlerinin esasının İslâmiyeti ve diğer şariatleri yıkmak olduğunu söylemiştik. Bu emellerini gerçekleştirmek için, bütün ilâhi şariatlere harp ilân etmişler ve bilhassa İslâmın rükünlerinden biri olan Kur'anı Kerim'i, Allah'ın murad etmediği şekillerde te'vil etme yoluna gitmişler ve onun kıymetini hiçe indirmeye çalışmışlardır. Kâdî Abdulcebbar, Bâtıniler hakkında: "Onlar, Peygamberlere kötü sözler söylediler, şariatleri tatil, Hacıları katli, Mushaf, Tevrat ve İncillerle istinca ettiler" (1) demek suretiyle, ilâhi şariat'ere karşı ne şekilde düğmanca hareket ettiklerini göstermektedir. Keza, Ubeydullah ibnu'l-Hasen el-Kayravânî'nin, Süleymân b. el-Hasen b. Sa'id el-Cennabî'ye yazdığı mektuptaki tavsiyeleri, onların bu husustaki tutumlarını gayet açık olarak belirtmektedir. "... Ben sana, insanları, Kur'an'da, Tevrat'ta, Zebûr'da ve İncil'de şüpheye düşürmeni, şariatleri iptale davet etmeyi, Meadı, ba'sı, melâkeyi, cinleri inkâr ettirmeyi tavsiye ederim. Ve yine sana, âlemin kudemi hususunda sana yardım edecek olan Âdemden evvel yeryüzünde pek çok beşerin bulunduğu inancımı yerleştirmeni tavsiye ederim" (2) der. Her şeyin bir zâhiri, bir de bâtını vardır. Kur'anın da zâhir ve bâtını vardır. Ondandır maksat lûgat yardımıyla zâhir olan mana değil, bâtındır. Bâtının zâhîre nisbeti, özün kabuğa nisbeti gibidir. Zâhir insanları meşakkatlere, bâtın ise o meşakkatlerden kurtarmağa sevkeder. İşte onlar Kur'anı Kerim'i kendi isteklerine göre manalandırabilmek için bu şekilde kaideler va'zetmişlerdir. Mezheplerinin davet usullerine göre bunları bir tertibe koymuşlardır.

(1) Kitâbu Tesbiti Delâil (Yazma), 49 .

(2) el-Farku Beyne'l-Firak, s. 178; et-Tebzir fi'dDin,

DÂİ-İ Me'zun (ruhsathı davetçi) un yardımcıları o'an, nâibler ve mükellebler, cahil halk tabakaları arasında, kendi ağlarına düşecek insanları ararlar, bâtin mana kastederek hak olan kelimeleri sarfederler ve insanın zihnini bulandırırılar. Akli başında olanlardan çekinirler ve yanlarına sokulmazlar. Onları sureta ibadetlere teşvik ederler. Onu, bu hal üzerine bir müddet bırakıp sabrını ve temayülünü kontrol ederler. Hazreti Peygamberden değiştirilmiş rivayetler ve yaldızlı sözlerle onu aldatmaya çalışırlar. Ona bazı Kur'an ayetlerini kasten yanlış okurlar ve bazı kelimelerin lâfız ve manalarını tahrif ederler. Eğer namzette kendilerine itaat etme belirtisini görürlerse, halk tabakalarının kanaat ettiği dış manalarla yetinme, sırları keşfetmeye bak, Kur'an'ın remizlerini düşün, namaz, oruç, taharet gibi şeylerin zâhirini değil, Peygamberden rumuz ve işaretlerle rivayet olunan manaları be'le, çünkü bütün insanların din adına yaptıkları işler perde altında olan bir takım manalar için birer darbı meseldir. Sen, iç manaları öğrenmeye bak, zira bilgisiz yapılan iş sahibine fayda vermez derler (3). Allah,

Kur'an'da, « اقيموا الصلوة وآتوا الزكوة » .namazı doğru eda ediniz, zekâtı veriniz) buyurmuştur. Zekât yılda bir kere farzdır. Namazın da böyle olması icabeder. Kim ki, onu yılda bir kere kılrırsa emrolunamı eda etmiş o'ur. Bir de bunların bâtinini manaları var ki, onları pek az kimseler bilir. Buna da « وما آمن معه »

« الا قليل (Cenabı Hak'kın, ona [Nuh'a] inanıp pek az kimseden başka onunla beraber (geniye) binen olmadı) (Hûd suresi, 40). « وقليل ما هم » (İman edip amel işleyenler çok azdır) (Sâd suresi, 24). « وقليل »

« من عبادى الشكور (Kulârimden teşekkür edenler pek azdır) (Sebe suresi, 13) ayetlerini delil olarak getirirler (4). Ayetler siyak ve sibaklarına bakılmadan, yarım yarım alınarak, zoraki olarak kendilerini teyid ettirmek istenmektedir. Halbuki bu ayetlerin onların görüşleriyle hiç bir ilgisi olmadığı açıkça görülmektedir. Yukarıda namazı, zekâtla mukayese ederlerken, namaz hakkında Nisa suresinin 103'üncü ayetinde (namaz vakıtlere bağlanmış, müminlere şüphesiz bir farzdır) denildiği ve bu husuta Hazreti Peygamberden vârid olan sözleri ve fiilleri unutmış gibi görünüyor'ar.

BÂTİNİLER « الصلوة » ve « الزكوة » keli-

meleri yedişer harfdir, « عاي » ve « محمد » lâfızlarının da toplamı yedidir. O halde namaz ve zekâtın gayesi, Muhammed ve Ali'ye muhabbet beslemektir ve her ikisine taraftar bulunmaktır. Artık kim onları candan severse, namazı ve zekâtı eda etmiş olur derler (5). Harici bir tesadüften başka bir şey olmayan bu uygunluğa, böyle bir mana verilmesi akül ve mantık yönünden uygun olamayacağı gibi, lûgat yönünden de bir münasebet tesis edilemez. Onlara, kendilerinin metodu ile, namaz ve zekât kelimelerinin toplamı 14

eder, halbuki « ابو بكر », « عمر », ve « عثمان » kelimelerinin toplamı da 14'tür. Bu emirden murad bun-

ları sevmek, onlara dil uzatmamak olmasını, diyebiliriz.

Bu gibi sözler, şeriatin gerektirdiği Allah'a itaat kaydından, cahilleri kurtarır. Haram kılınan şeyleri kendilerine câiz gösterir. Zaten bunlar cahilin nefsinin arayıp da bulamadığı şeyler. Bu gibi hilelere kananlar fırka içinde gûya derecelerini yükseltmek için, muayyen bir meblâğ ödeyip Dâi-i Ekber veya Bâb tarafından, üzerindeki namaz farızası kaldırılır ve delil ol-

mak üzere Arâf suresinin 157'nci ayetini « ... ويضع »

« عنهم اصروهم والاغلال التي كانت عليهم » (Onların sırtlarındaki ağır yükü kaldırır, onların zincirlerini kırar) okur ve aldanmışa iltifatlarda bulunur. Onu kutularlar, sonra da İnşirah suresinin 2, 3'üncü ayetleri olan « ووضعنا عنك وزرك. الذي أقتض ظهرك » okuyarak, senin beline ağırlık veren yükünü, indiren A'lah'a hamdolsun derler (6).

A'raf suresindeki ayet, Hazreti Peygamberin, kendinden evvel gelen şeriatlardaki ağır teklifleri, yeni şeriatla kaldırılacağına dair iken, dâilerin sanki kendileri hakkında imiş gibi okumaları ve İnşirah suresindeki ayetlerin okunuşu da, melûnane habasetlerine delâlet eder. Biliyoruz ki, İslâmiyette hiç kimsenin, teklifleri kaldırmak ve günahları bağışlamak gibi bir salâhiyeti yoktur. Bu salâhiyet ancak Allah'a mahsustur. Burada dâi Allah, aldanan da Peygamber yerine kaim oluyor. Nasıl Allah Taâlâ, Hazreti Peygamberden; sırtına ağırlık veren yükü kaldırdı ise, Dâi de, aldanana ağırlık veren namaz yükünü kaldırmış oluyor. Sapıldığı bu kadarına da pes doğrusu.

Aldanana daha fazla şaşırtmak ve dinden uzaklaştırmak için Arâf suresinin 32'nci ayetiyle « قل من »

« حرم زينة الله التي اخرج لعباده والطيبات من الرزق »

(De ki: Allah'ın kullarına yarattığı ziynet, rızık temizini ve iyisini kim haram etmiş-

tir?), Mâide suresinin 93'üncü ayeti ليس على الذين

آمنوا وعملوا الصالحات جناح فيما طعموا ...

(İman edip iyi işler işleyenler... [haram olunmadan evvel] yediklerinden dolayı [onlara] vebal yoktur) ni okurlar. Yaş ve kuru üzümden, hurma, buğday ve diğer maddelerden yapılan şarabın haram olmadığını söylerler. Çünkü onlar yerin bitirdiği şeylerden yapılmıştır, derler. O halde Allah'ın nehyettiği içki ve kumarın manası, yukarıda zikredilen zâhiri manalar değildir. Bunların bâtinini manası Ebu Bekir ve Ömer'dir, gasıb olduklarından onlardan kaçınması emrolunmuştur (7).

CANSIZ madde ve mana adlarında, herhangi bir insan adı ve şahsı anlaşılabilir. Her dilde içki, içkidir, kumar da kumardır, hiç bir zaman bunlardan şahıs manası kastolunmaz. İsimler birer şahıs göstermek veya mana bildirmek için konulmuşlardır. Bâti-

(3) Keşfu Esrar'ül-Bâtiniyye, s. 11-12.

(4) Aynı eser, s. 12; Beyanu Mezhebi'l-Bâtiniyye, s. 8.

(5) Aynı eser, s. 12.

(6) Keşfu Esrar'ül-Bâtiniyye, s. 13; Telbisu İblis, s. 108

(7) Aynı eser, s. 13; Beyanu Mezhebi'l-Bâtiniyye, s. 12.

nilerin dediği gibi, içki ve kumardan başka bir müsemma anlaşılmasına imkân yoktur. Bu umuma teşmil edilemez, belki iki kişi arasında gizli bir anlaşma ile bir şey olabilir. Allah'la Peygamber arasında böyle bir anlaşma farz olursa bile, bu faraz yeye göre, Hazreti Peygamber'in Ebû Bekir ve Ömer'e yüz verip konuşmaması ve onları methetmemesi icap ederdi. Halbuki, vaziyet bunun aksini isbat etmektedir. Sonra, müteaddit ayetlerde ve sahih hadisler içkinin haram ve necis olduğunu söylerken, içkiyi temiz rızık içine sokmak imkânı var mıdır? Mâide suresindeki ayet ise, içki haram olmadan evvel içip de ölenlerin halinin ne olacağına üzülen bazı sahabenin sualleri üzerine nâzil olduğunda bütün müfessirler ittifak halindedirler.

Namazı terk, içki ve kumarın mubah olduğunu ve bunların manasını öğrenen şaşkına, Ramazan orucunu bıraktırmaya tevessül edilir. Meryem suresinin

26'ncı ayeti, **... انى نذرت للرحمن صوماً فلن اكلم**

اليوم انسياً (Ben Rahmana oruç adadım da artık bugün hiç bir insanla konuşmayacağım) şahit getirilerek, (her kim Ramazan ayında hazır bulunursa, onu

oruçlu geçirsin) **« فن شهد منكم الشهر فليصمه »**

(Bakara, 185) ayetindeki orucun manası sır saklamaktır, denilir. İmamların, zalimlerden korkarak gizlendikleri vakitte, saklandıkları yerleri söylememektir, diye tefsir ederler. Eğer oruç lâfzından yemek yememek kastedilseydi, Meryem'in söylemesi emrolunduğu sözde (ben bugün hiç kimse ile konuşmayacağım) yerine (Ben bugün hiç bir şey yemiyeceğim) demesi lâzım gelirdi. Böyle dememesi, orucun susmak manasına olduğuna delâlet eder, derler (8). Şaşkın, bu manayı da öğrendikten sonra, muayyen bir fidye (9) karşılığında, oruç farızası da üzerinden kaldırılmış olur.

ARAB dilinde "savm" kelimesi, yemekten içmekten kendini tutmak manalarına geldiği gibi, konuşmamak manasına da gelir. Bu kelime iki lâfız arasında müşterek olduğundan, ayet içindeki yerine göre mana alacaktır. Hazreti Meryem'in, oğlu Hazreti İsa'yı doğurduktan sonra, rastlayacağı her hangi bir iftiraya karşı (ben bugün bir şey yemiyeceğim) demesinde hiç bir mana yoktur ki, böyle bir söz söylemekle emrolunsun. Kucağında çocuğu ile kendisini gören kimseye karşı susması, Hazreti İsa'nın dile gelecek Allah'ın emirlerini bildirmesinde ve nimetlerini zikredip dua etmesinde, zimnen anasını müdafaa etmesi düşünülebilir. Lügavî ve akli mana bunu âmidridir. Halbuki, Bakara suresindeki ayet, kendisinden evvel ve sonra gelen ayetlerle bir küll olarak incelenirse, orucun eski milletlere farz oluşu, orucun Ramazan ayına tahsis edilmesi, hasta ve misafirlere özürleri müddetince farz olmaması, yedikleri günler sayısınca, kaza ile mükellef bulunmaları gibi hususlar, akli ve mantiki yönden düşünülecek olursa, bu kelimenin susmak yerine kullanılmış olmasının manasızlığı ortaya çıkar.

Tahâretin ve cünüblüğün manası hakkında da sualler açıp, muhatabın merakını tahrik ederler. Ta-

hâretin manası kalp temizliğidir. Mümin bizatihi temizdir. Kâfir ise pistir. Onu ne su ve ne de başka bir şey temizleyemez. Cünüblük ise, Ehli Beyte ve kendi'lerine muhalif olanları sevmektir. Allah'ın Peygamberleri ve velileri yarattığı meni nasıl pis olur, derler.

İnsanın yaratılışının temeli olan bu şey necis olmamalıdır. Eğer meni dolayısıyla gusletmek dinin emirlerinden o'saydı, ondan daha necis olan büyük ve küçük abdestlerden sonra da gusletmek lâzım gelirdi. Çünkü onlar da pis ve necistirler. Bu gibi işgalatı yaptıktan sonra, Târik suresinin 5-6'ncı ayetleri olan (İnsan neden yaratıldığına bir bakın, şiddetle

atılıp dökülen bir sudan yaratıldı) **« فلينظر الانسان »**

« ثم خلق من ماء دافق. خلق من ماء دافق » Allah burada meniyeye su demektir. Bu da onun temiz olduğuna delâlet eder. O halde Mâide suresinin 6'ncı ayeti olan (eğer cünüb olursanız, iyice temizlenin) **« وان كنتم جنياً »**

فاطهروا ayetinin manasından maksat, zahiri mana değildir. Bu ayetin hakiki manası, bedenlere hayat veren ilmi de öğreniniz, demektir. Nitekim Allah Taâlâ (her dirî şeyi sudan yaptık) **« وجعلنا من الماء كل شىء »**

(Enbiya suresi, 30) buyuruyor diyerek, fikirlerini savunurlar (24). Şaşkın, belirli bir fidyeyi ödemek suretiyle, kendisinden bu zahmetler de kaldırılmış olur.

Tahârete kalp temizliği manası verilmesi, dinde aranan bir husus o'makla beraber, ona vesile olan maddî temizlikte aranan bir şeydir. Abdestin tarifi yapıldıktan sonra, cünüblükten iyice temizlenme emrinin verilmesi, hastalık dolayısıyla veya su bulunmadığı hallerde teyemmümle emrolunulması, tahâretin maddî olduğuna delâlet eden hususlardır. Yoksa cünüblükten temizlenme, onların ifade ettikleri gibi, meninin necisliğinden dolayı değildir. O, şehvâni duygu içinde bedenin, Hak taâlâyı bir an unutmuş olması gafletinden uyararak, ve ona zindelik vermek içindir.

Mâide suresindeki ayette, cünüba, batin ilmine karşı cahil, Tatahhar kelimesine de, öğrenmek, bellemek manalarının verilmesine ne akıl ve ne de lisan ilmi müsaade eder.

TAMAMEN aldatılmış olan mürid, bir müddet o vaziyette bırakıldıktan sonra, Dâi ona işin sonuna geldiklerini, asıl gaye olan saadete ulaşılması için, Secde suresinin 17'nci ayeti olan (Hiç bir nefis, ken-

(8) Keşfu Esrari'l-Bâtıniyye, s. 13; Beyânu Mezhebi'l-Bâtıniyye, s. 12.

(9) Necva, denilen bu fidye, Allaha yaklaşmak için vesile olmaktadır. Bunun miktarı bazı kaynaklarda 12 dinar (bkz. Keşfu Esrari'l-Bâtıniyye, s. 13, Beyânu Mezhebi'l-Bâtıniyye, s. 14, İslâm Ansiklopedisi, II. 341), bazılarında ise 119 halis gümüş parçasıdır (bkz. at-Tabsir fi'd-Din, s. 87).

(Müzzemil süresinin 20 ci ayeti olan **« وقرضوا الله قرضاً حسناً »** deki **« حسناً »** lafzı ebced hesabıyla 119 etmektedir.)

(10) Keşfu Esrari'l-Bâtıniyye, s. 13-14; Beyânu Mezhebi'l-Bâtıniyye, s. 13.

« فلا تعلم نفس ما أخفى » dileri için, nimetleri bilemez) «
 « لهم من قرة عين جزاء بما كانوا يعملون »
 ona (Sen bu hususta büyük gaflet içinde idin. Gözün-
 den perdeyi kaldırdık. Artık bugün gözün keskinidir,
 her hakikati açık görürsün) « لقد كنت في غفلة من
 « هذا فكشفنا عنك غطاءك فبصرك اليوم حديد » (Kâf
 suresi, 22) ayetini de okuyarak, dünyada iken cennete
 girmek ister misin? diye sorar. Tamamen sapıtmiş
 olan mürid yarı şaşkınlıkla, bunun yolunu sormakta
 vakit kaybetmez. Bunun üzerine ona (Ahiret ve dün-
 ya bizimidir) « وان لنا للاخرة والاولى » (Leyl su-
 resi 13) ile (sedef içinde saklı inci gibi iri gözli huriler
 de çevrelerinde dolaşırlar) « وحوور عين. كأمثال »

« اللؤلؤ المكنون » (Vâkıa suresi 22-23) ayetlerini de
 okuyarak, dünyada iken cennete girmeyenin, ahirette
 de giremeyeceği, cennetin cahillere değil, akıllılara
 mahsus olduğunu söyler. Cennet kelimesinin etimolojik
 bakımdan gizlilik ifade ettiği, beğenilen eşyanın
 gizlenenler olduğunu da belirttikten sonra, dünyada
 cennet akıl ve ilimden yoksun olan kimselerden gizle-
 nen bir şeydir, denir.

Artık bu cazip ve şaşırtıcı sözler karşısında mü-
 rid, bir an evvel dünyada cennete girip hurilerle ya-
 samak ister. Belirli fidyeyi ödedikten sonra, artık
 aynı fırkaya mensup olan kimselerin aileleriyle ser-
 bestçe düşüp kalkmaya başlar. Gece içtimaî kurulum,
 içkiler içilir, başlar kızar, her kapıdan erkeklerin ya-
 nına kadınlar gelir, çırallar, mumlar söndürülür. Ne-
 ticode Mevla'ya teşekkürle gelen müride, cahillerinizin
 (şeriat ehli kastedilir) haram saydıkları bazı şeyleri,
 sana helâî kılmama karşı sakın nankörlük etmeyiniz,
 diye tenbihte bulunur ve (Buna sabredenlerden başkası
 kavuşturulamaz, buna büyük bir hazzı malik olandan

gayrisi eriştiler) « وما يلقاها الا الذين صبروا وما
 « يلقاها الا ذو حظ عظيم » (Fussilet suresi 35) ayetini
 teşvik için okur (11).

YUKARIDA zikrettikleri, Secde suresindeki ayette,
 cennet nimetleri tarif olunmaktadır. Bu nimetler
 maddî gözden saklıdır. Bu nimetleri, dünya hayatının
 nimetleri gibi vafeden söz'ler, mecâzidir. Bunu ve Kâf
 suresindeki ayeti de sanki dünyada imiş gibi ifade et-
 mektedirler. Zaten ayetlerin devamları bunların âhi-
 rete taallük ettiklerini açıkça göstermektedir. Leyl
 suresindeki ayetle de, kendini Allah yerine koyduğunun
 bir delilini teşkil eder. Vâkıa suresindeki ayeti
 okumakla, şaşkın, mel'ânet toplantılarını iyi karşıla-
 ması temin edilmiş olur. Fussilet suresindeki ayet ise,
 siyak ve sibakından açıkça anlaşılacağına göre, iyi
 hasletlere sevk edilmek istenen insan, bu habisler ta-
 rafından, sanki kendilerinin fikrini teyid ediyormuşça-
 sına, aldatılır.

Muhammed « محمد » kelimesinin « م » i baş, « ح »
 sı eller ve kollar, « د » i göbek, « ن » ise ayaklar me-
 sabesinde diyerek, bu lâfzı insana benzettirler. Seni

Muhammed'in süretinde yarattı, sen de onun gibisin,
 derler. « علی » lâfzının da « ع » göz, « ل » burun, « ی »
 de ağızdır derler. Ve Allah insanları Muhammed ve
 Ali süretinde yarattı, demek suretiyle, şaşkına, sen
 Muhammed'sin, derler ve bunu kabul ettirirler (12).

Onlar, Allah'ın sıfatlarını, şahıslara ruçu ettirir-
 ler. (Artık onlar bu Rabbin beytine ibadet etsinler)

« فليعبدوا رب هذا البيت » (Kureyş suresi 3) ayetin-
 deki « رب » ruhtur, beyt ise bedendir, derler (13).
 Bu durumda artık Allah inkâr edilmekte, bedenden
 başka Allah olmadığı ileri sürülmektedir.

Ali ve ehli beytine muhabbet ve sevgi ile başla-
 yanlar. Artık onlar için Kur'anı Kerim âyetlerinin
 manalarını izah edip açıklamak gayet kolaydır. Onla-
 ra göre Kur'andaki istilâhların ve isimlerin manala-
 rını şöylece sıralayabiliriz:

Namazın manası	:	İmama dua etmek,
Zekatın manası	:	Müstaid olanları ilme teşvik etmek,
Orucun manası	:	Zâhir ehlinden ilmi saklamak,
Guslün	»	Ahdi yenilemek
Cima'nın	»	Bâtına ahdi olmayanla mü- kâleme,
Zinanın	»	Ahdi olmayan kimseye ilmi ilkâ etmek,
Teyemmün	»	İzin verilen kimseden ilim almak,
Haccın	»	İmi talep etmek,
Kabe	»	Peygamber,
Bâb	»	Ali,
Safa	»	Peygamber,
Merve	»	Ali,
Mikât	»	İmam
Telbiye	»	Dâiye icâbet,
Nâr	»	Zâhir ilmi, Tekliflerden be- denlerin meşakkat çekmesi,
Cennet	»	Bâtın ilmi, Dünya zevkleri ve bedenlerin rahat etmesi,
Tufân	»	Zâhir ve şüphe ehlini boğan ilim,
Sefine	»	Dâvete icâbet edenleri koru- yan muhafaza,
Nârı İbrahim	:	Nemrudun gazabı,
İshakın kurban edilmesi:	:	Ahd almak,
Denizin yarılması	:	Musanın ilminin bölümlere ayrılması,
Musanın Asası	:	Münazara esnasında, Musa- nın gâlip gelmesinin delili.
Deniz	:	Âlem
Menn ve Selva	:	Gökten inen ilim,
Şeytanlar	:	Zâhir ehli,
Sütten ırmaklar	:	Bâtın ilminin madenleri, lâ- tif ruhun gıdası
Şaraptan ırmak	:	Zâhir ilmi,

(11) Keşfu Esrârî'l-Bâtiniyye, s. 15-16; Beyânu Mez-
hebi'l-Bâtiniyye, s. 14-15.

(12) et-Tebzir fi'd-Din, s. 87-88; Beyânu Mezhebi'l-Bâ-
tiniyye, s. 22.

(13) Aynı eser, s. 88.

Baldan Irmaklar	: İmamların hüccetlerinden alınmış bâtın ilmi,
Cennet kapıları	: Bâtını ilmin dereceleri,
Ölüleri diriltmek	: Cahilleri bâtını öğretmek,
Baras	: Küfür,
İblis ve Adem	: Ebû Bekr ve Ali,
Ye'cüc ve Me'cüc	: Zâhir ehli,
Cibril	: el-Aklu'l-Fa'âl,
Kıblenin manası	: İmam
İstinca	: İmam
Mazmaza	: Huccetten hakiki ilmi almak,
İstînsak	: İmamdan hakiki ilmi almak,
Meyte	: Ruhsuz bir cesede benzeyen zâhir,
Dem	: Sana haram olan şüphedir,
Domuz eti	: Münafık,
Münhanika	: Ahdi bozmak,
Mevkûze	: Dâiye vurulan değnek,
Mütereddiye	: Yüksek dereceye ulaşan kim. senin, şüphe neticesinde, aşığıya düşmesi,
Cibt, Tağût, İblis, Hârût ve Mârut, Yağus, Ya'uk, Nesr-ve Vüdd ve Suvağ	: Bunların hepsi, hak ehline cevreden, ulamâ ve zâhir ehlidir.
Habis Kelime	: Züriyetinden imam gelmeyecek olan iblis,
Eş-Şeceretü'l-Mel'une fi'l-Kur'an	: Benû Ümeyye,
Fahşa	: Ebû Bekr,
Münker	: Ömer,
Bağy	: Osman
Hamr ve Meysir	: Ebû Bekr ve Ömer,
İhtilam	: Ehil olmayan bir kimseye, sırrı ifşa etmek,

Bu gibi örnekleri çoğaltmak mümkündür, (14) bu kadarı onların te'villeri hakkında bir bilgi vereceğinden, istilah ve isimler hakkındaki görüşlerini burada kesmeyi uygun gördük.

Elif	: Nâtık,
Be	: Vasi
Te	: İmam,
Se	: Hüccet,
Cim	: Zu Massa
Ha	: Bâb,
Hi	: Dâi

Bundan sonra gelen 12 harf, 12 hüccete, daha sonrakı 7 harfde 7 nâtika veya 7 imama işaretidir. Aynı tabirlere çeşidli anlamlar verdikleri gibi, aynı harflerin de çeşidli manalara delalet ettiğini söylerler. (15)

Meselâ Nun (ن): Adem Vav (و): Nûh Kâf (ك): Mûsa Mim (م): İbrahim Lâm (ل): İsa

Bâtıniler hakkında bilgi veren eserlerde, bazı âyetlerin müstakil olarak te'villerinin yapıldığını gör-

mekteyiz Meselâ, Tekvir suresinin 19. cu âyeti olan (bu söz, emin bir elçinin sözüdür) «انلقول رسول كريم» dayanarak, Kur'anı Kerimi Peygamberin kelâmı olduğunu söylerler. (16) Bakara Süresinin 257. ci âyetini (kâfirlerin yardımcıları Tağuttur)

« .. والذين كفروا اولياؤهم الطاغوت »

şöyle tefsiri ederler: Onlar imamların nimetlerine küfrettiler ve Tağutların dostu oldular, yani Tağutların sanemleri oldular. Tağuti sanemlerin evveli Ebû Bekr, Ömer ve Osmandır veya bunlar gibi olanlardır. Kur'anında geçen Tağût ve Sanemler bu şekilde Te'vil edilmişlerdir (17) Bazan da, âyetleri tahrif ederek okumuşlardır. Meselâ: (Kıyamet süresinin 17-18 inci âyetini « ان علينا جمعه وقرآنه فاذا قرآنه فاتح قرآنه »

« ان علينا جمعه وقرآنه فاذا قرآنه فاتح قرآنه » sekiine sokmuşlardır. (18) Onlar hadisleri de aynı şekilde te'vil etmişlerdir. (19)

« لانكاح الابولى وشاهدى عدل »

« Cima ancak Zekerle olur veliy odur, iki husyede şahidlerdir, (20) demişler, «

« الصلاة والصوم واجب على كل غنى وفقير »

« İtaat etmek dini surları gizlemektir, İmamı gizlemek vacibdir, her dâiye farzdır (21) şeklinde te'vil etmişlerdir.

İşte, onların itikada, fiile ve kavle taalluk eden küfürlerinin delillerini yirmi vecihde incelemektedir. (22).

Bâtın ilmini de iki kısımda incelemek icab eder. Bâ-rincisi, ilmi zâhire muhalif olan bâtın, ikincisi de ilmi zâhire muhalif olmayan bâtın ilmidir. Bunlardan bîrincisi bâtıldır. Buna bâtınıyenin iddiaları örnek gösterilebilir. Diğerine de Mutasavvıfların yolu örnek gösterilebilir. Onlar, bâtıniler gibi zâhiri manayı tamamıyla terk etmiyor, ve onu şeriât için lüzumlu görüyorlar.

Netice olarak, aslı islâmi olmayan fırkalar bile, bekalarını sağlayabilmek için, Kur'ana istinat etmek mecburiyetinde kalmışlar, Kur'anı Kerimi, fırkalarının dar be fesad görüşü içine sığdırmaya çalışmışlardır. Bu durumda Peter Werenfels'in İncil hakkında söylediği sözleri hatırlamadan geçmiyeceğiz «Herkes akidesini şu mukaddes Kitabdan talep ediyor ve yine herkes istediğini onda buluyor». (23)

(14) Bu örnekler için bkz. Telbisü' İblis, s. 114; Beyânu Mezhebi'l-Bâtıniyye, S. 8, 9, 44, 48, 49, 52; el-Hitâ, IV. 175; el-Mavakif, s. 628; el-Farku Beyne'l-Fırak, s. 178; İbn Teymiyye, Risale fi İlimi'l-Bâtın ve'z-Zâhir (Mecmuatu'r-Resâli'l-Münise) s. 232-233.

(15) Bkz. Beyânu Mezhebi'l-Bâtıniyye, s. 57.

(16) Beyânu Mezhebi'l-Bâtıniyye, s. 36.

(17) Aynı eser, s. 52.

(18) Kitabu't-Tenbih ve'r-Redd alâ ehli'l-Ehvâ, s. 14.

(19) Sahihu'l-Buhâri, III. 223; Sünenu Ebi Davud, I. 481; Kesfu'l-Hafa, II. 369.

(20) Beyânu Mezhebi'l-Bâtıniyye, s. 53.

(21) Beyânu Mezhebi'l-Bâtıniyye, s. 53-54.

(22) Bkz. Aynı eser, s. 71-90.

(23) Mezâhibu't-Tefsiri'l-İslâmi, s. 3.